

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht - Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

RADAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkerk. Telefoon 01837 - 357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan Rijn, telefoon 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,20 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Vertroosting in de Paasoverwinning

„.... Zie de Leeuw, die uit de stam van Juda is, de Wortel Davids heeft overwonnen”

Openbaring 5 : 5m

Het is een zeldzame boodschap, die het wenend oog van Johannes op zijn Levende Koning richt. Als hij die Koning ziet in Zijn overwinning, dan worden alle raadselen ontraadseld en kan hij rusten in deze zekerheid, dat Hij voor alles zorgen zal en alles zal regeren tot heil van Zijn Kerk. Dan is zijn wenende ziel vertroost.

Want: „de Leeuw, Die uit Juda's stam is, de Wortel Davids, heeft overwonnen”. Alléén al in de namen, die hier aan de levende Koning van Zijn Kerk gegeven worden, schittert de heerlijkheid van Zijn overwinning. Hier worden niet Zijn „gewone” namen gegeven: Jezus en Christus. De ouderling uit de hemel noemt Hem: de Leeuw uit Juda's stam en de Wortel Davids. Beide namen tekenen bij alle onderscheid iets van de heerlijkheid van Zijn Koningschap.

Een leeuw is een koninklijk dier. Dapper in de strijd en onverschrokken van moed. Krachtig tegenover zijn vijanden. Nu is de Christus de Leeuw uit Juda's stam. Ongetwijfeld zal hier ook gedacht zijn aan de vervulling der profetie van Jacob: „Juda, is een leeuwenwelp; gij zijt van de roef opgeklommen, mijn zoon. Hij kromt zich. Hij legt zich neder als een leeuw”. Zó is de Christus: Hij is het Lam en tòch de Leeuw. Als Lam gaf Hij Zich over ter slachting en nam de zonden van Zijn volk op Zich. Als Leeuw heeft Hij juist zó op Golgotha gestreden tegen de machten van dood en hel. Als de Leeuw is Hij thans nog in de hemel, vol Majesteit en kracht, onverwinnbaar in Zijn sterkte.

Toont die eerste naam de KRACHT van Zijn Koningschap, de tweede toont de grond van Zijn Koningschap. Hij wordt hier óók genoemd: de wortel Davids. Wonderlijk is die naam. Hij is de spruit van David, omdat Hij naar het vlees uit het huis en geslacht van David is voortgekomen. Maar nu is Hij óók de wortel van David, uit Wien dus, ten diepste Davids huis is voortgekomen. 't Was niet om David, maar om Hem begonnen. HIJ is de grote Koning. Ook wijst deze naam de Goddelijkheid aan en wijst daardoor op het bijzondere van Zijn kracht.

Is het niet alsof door deze namen deze boodschap in het hart van des Heeren wenende discipel gegrifd moet worden? Johannes, gij weent; gij weet niet, hoe het moet, maar uw Koning heeft overwonnen om te overwinnen. Dat is de enige grond, waarom gij getroost kunt worden. De overwinning heeft al plaatsgevonden. Hij moest de dood in, maar door het lijden en sterven heen, heeft Hij overwonnen. Omdat Hij de schuld en ongerechtigheden van de Zijnen betaald heeft, is Hij overwinnend uit het graf te voorschijn gekomen.

Zie nu maar naar Hem, Johannes, want in Hem ligt nu een zekere grond. Alles beneden en alles buiten Hem maakt onrustig, doch in Hem ligt een rust om de vastheid van Zijn overwinning.

Daarin worden de tranen afgewist en wordt uw hart vertroost!

Is er een betere grond dan in de Leeuw uit Juda's stam, waarom de Kerk des Heeren getroost kan worden voor de toekomst? Vergeet dan één ding niet, dat niemand zich op deze grond kan troosten dan die deze Leeuw uit Juda's stam heeft nodig gekregen in zijn eigen nood. Wie zich dan toch daarmee troost, heeft slechts een ijdele troost. De troost betekent niets voor de eeuwigheid en ontvalt ons in de dag van onze dood zeker, al hebben we gemeend daarop te kunnen bouwen.

Bedenken we allen toch, dat we het van nature wel buiten Hem stellen kunnen. Dan hebben we Hem niet nodig als het Lam, dat de zonde wegneemt om in de nood van onze ziel de kracht van Zijn schuldbedekkende bloed te ervaren. Dan hebben we Hem ook niet nodig als de Leeuw, Die Zijn kracht tot vernieuwing en leven openbaart in ons hart. Dan gaan we Hem rustig voorbij, al noemen we Zijn Naam en roemen met onze mond in Zijn kracht.

Onderzoek u daarin ernstig voor God, of de uitgangen van uw hart in de nood van uw ziel ook naar de Heere zijn. Of gij heel persoonlijk ook de kreet uit uw hart om het leven uit God kent. Dáár wordt geboren een heilige onrust, die door de bearbeiding van de Heilige Geest telkens weer uitdrijft naar de Heere. Daar worden ook de worstelingen gekend bij het zien van eigen schuld om het bloed van het Lam tot bedekking der ongerechtigheden.

Als u dat ontbreekt, laat dit voor Johannes zo bemoedigende woord u nog waarschuwen. Want de Leeuw uit Juda's stam, de wortel Davids heeft overwonnen! En dat betekent óók, dat Hij straks met al Zijn overwinningskracht tegenover een ieder staat, die vreemdeling van Hem gebleven is. Ja, nu mag Zijn levenmacht u nog toespreken dat Hij juist om Zijn overwinning machtig is u het leven te geven. Gewillig om nog het meest verharde en dode zondaarshart door Zijn Geest tot het leven te brengen. Wacht niet op bijzondere openbaringen, maar bedenk dat God op grond van Zijn Woord erom gevraagd wil worden. In dat Woord openbaart Hij Zijn Zoon als zó machtig en krachtig, vol van leven. Wijs dáár op voor het Aangezicht des Heeren.

Maar, zegt ge, ik weet het niet of dit nu wel voor mij geldt. Ik weet, dat Hij overwonnen heeft en dat in Hem een volheid des levens is. Ik weet ook dat alléén Hij mij leven en hoop kan schenken. Doch ik gevoel in mijzelf de macht van mijn zonden, die mij aanklagen. De macht van mijn schuld houdt mij gevangen. Dát alles trekt mij naar beneden en doet me soms beangstigend afvragen of er voor mij nog een uitweg te vinden is.

Ja zeker, maar de Heilige Geest wil uw hart richten op deze levende Koning. En dan gaat in de regel langs de weg van veel worstelingen. De Heilige Geest brengt tot Hem gebondenen; mensen, die niet in staat zijn zichzelf van de boeien van hun zonde en schuld te bevrijden. Maar vertwijfel er dan niet aan, dat Hij machtig genoeg is om ze bij u te ontbinden. De Leeuw, Die tegen alle machten gestreden heeft en over alle machten overwonnen heeft, heeft maar één ogenblik Zijn kracht te gebieden en door Zijn

Geest ervaart gij die kracht in uw ziel. En die kracht bevrijdt uw hart en richt u op en heft het hoofd naar omhoog.

Zalig die de kracht van deze Overwinnaar van dood en graf voor eigen hart ervaren heeft. Weet ge wat het grote geheim in dat leven wordt? Voor hem is het niet genoeg éénmaal die kracht te ervaren, hij krijgt telkens opnieuw het leven nodig uit deze Overwinnaar. Hem te kennen als het Leven van zijn leven wordt zijn brandende begeerte. Hem te zien temidden van alle strijd en bestrijding wordt hem telkens weer onmisbaar. En hoeveel omstandigheden zijn er dan niet, waarin deze levende Overwinnaar kracht kan en wil geven. Heel veel trekt van Hem af: de vijanden rondom Gods kind, het oude bestaan in Hem. Zij zijn er altijd op uit om zijn oog gesloten te houden voor Hem, maar Hij Zelf dringt met Zijn kracht door Zijn Geest het hart van de Zijnen binnen. En geeft zo vertroosting uit de overwinning van de Leeuw uit Juda's stam.

D. Slagboom

VAN DE ADMINISTRATIE

Wie volgt dit goede voorbeeld? Een abonnee te Urk verzocht mij voor enkele weken 'n lijst van de abonnees te Urk, om daardoor te weten wie wel en wie niet ons blad zeer vele abonnees heeft, worden wij steeds abonnee was van „Bewaar het Pand”. Hoewel in Urk weer verrast met opgaven van nieuwe abonnees. Deze week ontving ik een 6-tal tegelijk, nadat al enkele waren voorafgegaan en er nog één volgde. Hartelijk dank voor de liefde voor ons blad betoond, en vragen nogmaals, wie volgt dit goede voorbeeld? Ook anderen onze dank, die eveneens een nieuwe abonnee doorgaven. In totaal ontvingen wij 12 abonnees.

Via Ds. Blom ontvingen wij een gift van f 10,- en bij ons bezoek in Elim te Barneveld f 20,-, verder nog aan giften f 76,-, totaal f 106,-. Met dank vermelden wij dit. Als u dit mag lezen, is de Ontmoetingsdag D.V. 5 april a.s. dichtbij. Wij hopen elkander weer in grote getale te mogen ontmoeten, en Gods gunst weer te ervaren, waaraan toch alles gelegen is. Ook voor de Administratie moge het een dag van verrassingen zijn, zoals wij dat steeds op de gehouden Ontmoetingsdagen in het verleden hebben ondervonden. D.V. tot ziens in Sliedrecht op 5 april a.s. Heeft U iets mede te delen over de Administratie, of opgave van nieuwe abonnees, in de pauze is daar ruimschoots gelegenheid voor. Wij zien uit naar verrassingen?

Adm. adres „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74 te Alphen aan den Rijn. Giro 70.43.50.

P.S. Toen wij bovenstaande wilde verzenden ontvingen wij nog per giro 2 giften: f 50,- via Ds. Blom van een Vr. te E. en f 25,- uit N. Pekela, die ons tevens Gods zegen op het werk toewenste. Voor alles hartelijk dank.

v. d. L.

VAN DE REDAKTIE

Het behoeft niet gezegd te worden, dat wij onze lezers D.V. zaterdag 5 april a.s. van harte welkom zullen heten op onze ontmoetingsdag te Sliedrecht - centrum. Deze ontmoetingsdagen voorzien in een dringende behoefte en binden nauwer samen. Elke keer is weer gebleken, dat er in onze kerken nog velen zijn die willen blijven leven bij de oude gereformeerde beginselen.

In de nummers van Bewaar het Pand, die de laatste tijd verschenen zijn, kon u iets lezen omtrent de komende ontmoetingsdag. Wij verwijzen naar dit bericht, dat in dit nummer voor de laatste keer wordt opgenomen. U neemt gerust vrienden en bekenden mee. We hopen u allen een goede paats te kunnen geven.

Bovenal wensen we, dat we elkaar aanstaande zaterdag in Gods gunst mogen ontmoeten.

B.

DS. H. VAN LEEUWEN

Het stemt ons tot vreugde, dat we goede berichten kunnen doorgeven omtrent de beterschap van ons redactielid Ds. Van Leeuwen. Hij is al enkele weken geleden uit het ziekenhuis ontslagen en geniet van de rust om weer wat aan te sterken. Mogelijk is, dat hij al weer ambtelijke arbeid heeft verricht, wanneer dit blad verschijnt. We wensen hem namens allen van harte verdere beterschap en de nabijheid des Heeren toe.

B.

Het Profetische Woord

(2)

De Heere spreekt in dit profetische Woord van Zijn „Ik zal” en dat is:

2e. Tot verbinding aan Hem

Het heeft de Heere behaagd om het Zaad der vrouw te openbaren in het profetische woord dat zeer vast is. En dat gaat tegen alle godsdienstige begrippen van de mens in, want het Evangelie is niet naar de mens. Stond de Heere er met het „Ik zal” van Zijn verbondsnaam niet achter, dan zou dat geen stand gehouden hebben. Maar tot roem van Zijn Naam houdt Hij deze zaak in stand, om het hart der oprechten daarin te bevestigen. „Het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan.”

Want niet alleen van buitenaf, doch ook van binnenuit wordt er veel tegenstand geboden tot onderdrukking van het genadewerk des Heeren. Maar op de leerschool des Heeren wordt het hart in het geloof steeds inniger verbonden aan het beloofde „Zaad”. Het staat dan ook tegenover de boom des levens die verloren ging door het eten van de verboden boom der kennis des goeds en des kwaads. En daarom moest de weg naar de boom des levens bewaakt worden door cherubim met een vlammen zwaard. En dat wijst ons op onze grote onvatbaarheid voor het geestelijk kennen van het beloofde „Zaad”, als de Boom des Levens Die van maand tot maand Zijn vrucht geeft.

Groot is onze geneigdheid vanuit onze geestelijke onkunde, te gaan tot de boom des levens van het verbroken werkverbond. En de taak die de cherubim aanvankelijk had te vervullen om de mens te wijzen op het behoud dat alleen is in het beloofde „Zaad”, hebben de dienstknechten van het Evangelie nu tot op de dag van heden te vervullen. Want de Heere wil dat er tot wasdom van het geestelijke leven onderscheidelijk zal gepredikt worden. Altijd weer moet het kostelijke van het snode gescheiden worden, opdat het geestelijke leven er wasdom door zou bekomen van de Heere.

Door te spreken van het beloofde „Zaad” wijst de Heere ons op de Middelaar van het verbond der genade. Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven. En niemand komt tot de Vader dan door Hem. In Hem staat het gesloten Vaderhart weer open voor ellendige zondaren. Want vanuit Hem kan en moet ons hart door het profetische Woord aan Hem verbonden worden.

Maar leeft het „Zaad” der vrouw wel in onze harten? Wordt Hij ons wel steeds meer dierbaar en misbaar? Want daarin toch hebben wij ons innerlijk leven beproeven. Wanneer Hij leeft in ons hart dan hebben wij kennis van de oude en nieuwe mens. En ons verdorven bestaan zoekt dat nieuwe leven te verdringen. Die twee zijn niet met elkander te verenigen, wat ons dan steeds dieper leert blikken in onze diepe val en verdorven bestaan. Zodat het ons steeds duidelijker wordt dat de Heere die vijandschap gezet heeft in onze harten. Want het is door Hem dat de oude mens staat tegenover de nieuwe, en de nieuwe mens tegenover de oude. Want dat heeft steeds meer diepgang dan wanneer de mens alleen maar veroordeeld wordt in zijn geweten. Het laatste is met wat schone beloften en goede voornemens nog wel een beetje te sussen. Maar dat gaat niet in de strijd vanuit de vijandschap die de Heere gezet heeft in het hart, want dat is de bange strijd op leven en dood, de één wil het voor de ander niet opgeven. Daar moet de Heere Zijn Goddelijk „Ik zal” te pas ko-

men. Het moet worden een roepen uit de nood, een zuchten uit de banden om ontferming, en dat is daarin de bedoeling des Heeren. De Heere kant de oude mens met al zijn haat en vijandschap er wel onder krijgen. Met Zijn komst in het hart wordt alles anders, daar Hij met de kracht van Zijn genade het nieuwe leven sterkt, wordt het oude onderdrukt. Zodat uw hart vanuit de Heere weer licht en leven bekomt en in Zijn vrede en blijdschap mag delen. In Hem is uw overwinning, om op Hem te leunen en te steunen.

Maar is die innerlijke zielestrijd ons vreemd, dan weet u niet wat het is beproefd en gelouterd te worden. En van daaruit gedacht, rijst de vraag: Zou het nieuwe leven der genade wel aanwezig zijn in ons? Weet u wel wat het is door Hem vernieuwd en aan Hem verbonden te zijn? En dat is een hoogst ernstige zaak.

En waartoe worden wij nu door het profetische Woord opgeroepen, om met de nood van onze onbekeerlijkheid en verdorvenheid recht werkzaam te worden aan de troon der genade? En dat is een vraag waarop ons vanuit het Woord geantwoord wordt, te woekeren met de talenten die ons geschonken zijn. Ik weet, zegt de apostel ons, dat ge de Schriften gelooft, wat door niet één onzer ontkend kan worden. En dan hebben wij met dat geloof, al is het op zichzelf niet een zaligmakend geloof, toch biddende te woekeren. En helpt dat? Nee, helpen doet het niet! Maar we hebben dan ook geen helpende genade nodig, maar de hartvernieuwende genade, om er door aan de Heere en aan Zijn dienst verbonden te mogen worden. En dat wil de Heere schenken, waartoe wij de Schriften biddende hebben te onderzoeken. Wie tot Hem kwam met de bede om ontferming voor het natuurlijke leven, werd nimmer teleurgesteld. En wat zou Hem nu meer aangenaam zijn, het komen tot Hem met onze tijdelijke noden, of het komen tot Hem met de geestelijke en eeuwige noden van onze ziel? En daar de Zoon des mensen gekomen is om de zielen der mensen te behouden, worden wij er door aangespoord om tot Hem biddende te komen, want Hij wacht op ons om ons genadig te zijn.

Wat een onbekeerde die het leven der genade nog mist, bemoedigt zich steeds meer over die dingen te bekommeren, eer het voor eeuwig te laat is. En dat verplicht ons ten eerste, dit woord ter harte te nemen: „Zie nu is het de wel-aangename tijd, zie nu is het de dag der zaligheid.”

De vrouw is door het wonder der genade, dat vanuit het Goddelijk „Ik zal” door de dierbare werkingen van de Heilige Geest in haar verheerlijkt werd, de moeder aller levenden geworden. En daar zij dat leven vanuit de Heere deelachtig geworden is, kan het ook nog voor ons die jong en oud zijn, vanuit het Goddelijk „Ik zal.” Om deelgenoot te worden van het eeuwige leven, moet dat, voor alle dingen, biddende gezocht worden.

Eva is gesteld tot moeder aller levenden, en dat is vanuit het wonder der genade. Zodat zij allen, vanuit die geestelijke familieband, aan elkander verbonden zijn met de band der liefde. En die innerlijke verbinding wordt door de oefeningen en beproevingen van het geloof ook steeds inniger. Daaruit spreekt dan ook de wasdom van het der genade in de vruchten die het draagt. Het is heel duidelijk te zien of een plant groeit of kwijnt. En daarop wordt door de grote Hovenier nauwkeurig gelet, want Hij is met Zijn hart aan die planten verbonden.

Soest.

R. Kok.

Na de Generale Synode

7

Het rapport van de deputaten voor de evangelisatie vroeg langdurig de aandacht. Het deputaatschap bestaat uit acht predikanten, uit elke Particuliere Synode twee. Een van die deputaten was Ds. E. van Dalen. Deze ging omstreeks de tijd waarin het rapport aan de orde kwam over tot de Gereformeerde Kerken. Het is een vrij uitvoerig rapport van 13 bladzijden. In „De Wekker” van 8 november 1974 vermeldt de verslaggever van de synode daar een en ander uit. Het is niet onze bedoeling het rapport hier volledig

te bespreken. We kunnen verwijzen naar de noemde „Wekker”-artikel.

Een voor-behandeling had plaats in de commissie waarvan we zelf de samenroeper waren. We hadden dus gelegenheid daar onze opmerkingen te maken, wat we ook hebben gedaan. Onze opmerkingen betroffen in hoofdzaak de principiële kant. In het verslag van de commissie wordt daaromtrent het volgende vermeld:

„De commissie deelt u mee, dat de samenroeper bedenkingen heeft ten opzichte van verschillende publikaties op het gebied van de evangelisatie, die hij ter synode wil toelichten. Hij is ook van mening dat in het evangelisatiewerk weinig of geen rekening wordt gehouden met het werk van de Heilige Geest en met de noodzaak van de oproep tot bekering naar binnen en naar buiten. Hem is bekend, dat gesignaleerde gegevens wanstouwen in de kerken wekken tegenover het evangelisatiewerk en dat daarom verschillende kerken niet of slechts ten dele voor dit werk bijdragen.”

In de openbare vergadering van de synode hebben we onze opmerkingen in hoofdzaak herhaald. In „De Wekker” wordt er in het kort melding van gemaakt, als volgt: „Er worden ook enkele andere geluiden gehoord. Een van de broeders, die ook deel uitmaakt van comm. V, wijst er op, dat in de kerk hier en daar wat minder tevredenheid is over het evangelisatiewerk. Zijns inziens komt het ook daardoor, dat vele kerken niet of niet geheel aan hun financiële verplichtingen voldoen. Hij heeft gehoord, dat er samenwerking is met de kerken, die niet met ons op dezelfde basis staan, vindt, dat de evangelisatie-lektuur (Licht en Waarheid) vaak te oppervlakkig is en kan ook niet zoveel waardering hebben voor het Extra nummer van „Ga”. Ook vraagt hij zich af of in het evangelisatiewerk de christelijke stijl wel wordt bewaard.”

Het lijkt ons goed hier een en ander van het toen gesprokene naar voren te brengen. Dit kan ook voor de toekomst van belang zijn. Er worden wel eens opmerkingen gemaakt in de geest van: er zijn gemeentelieden en gemeenten die allerlei bezwaren hebben tegen bepaalde zaken en activiteiten, maar ze brengen die niet te bevoegder plaatse. Het kan nooit genoeg gedaan worden. Dat is zeker. Maar de bezwaren zijn ook ten aanzien van de evangelisatie van verschillende kanten ingebracht, jaren geleden al. Er is een groot onbehagen en niet ten onrechte. Er ontbreekt alle vertrouwen in de hele opzet van de evangelisatie. Daaruit komt voort, dat er gemeenten zijn, die voor dit doel, d.w.z. voor evangelisatie die op deze wijze bedreven wordt, geen cent over hebben. De deputaten van hun kant roepen die gemeenten via classes en/of op andere wijze ter verantwoording, maar dat verandert aan de zaak niets.

Gaat het er dan werkelijk zo toe, dat we niet achter de evangelisatiearbeid kunnen staan? We hebben geen gegevens omtrent al de arbeid die op dit terrein verricht wordt. Maar de gegevens waarover we beschikken zijn voldoende om een bepaald standpunt in te nemen.

Op de voorgrond willen we stellen, dat alleen kinderen Gods op de rechte wijze aan evangelisatie kunnen doen. Onze Heidelbergse Catechismus vraagt, verkort weergegeven: „waarom moeten wij nog goede werken doen?” De eerste vraag in het stuk der dankbaarheid. Het antwoord zegt o.a. „en dat door onze godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden”. Zie vraag en antwoord 86. Die roeping kan nooit genoeg voor ogen staan.

Daar gaat het dus over de roeping van elk van Gods kinderen. Dat betekent niet, dat er geen gemeenschappelijke activiteit kan zijn. Ook niet, dat onbekeerden niet mee mogen helpen. Het zal er in de praktijk wel op neerkomen, dat velerlei arbeid op het gebied van evangelisatie en zending in alle kerken meer verricht wordt door onbekeerden dan door begenadigden. Daar is niets tegen, wanneer het slechts op de rechte wijze en onder goede leiding gebeurt. Dan kan het tot zegen zijn. Wij allen, ambtsdragers of gewone leden, ouderen en jongeren of wie ook, we hebben allen de bekering van hart en leven nodig en dat mogen we nooit vergeten.

Ds. Van Leeuwen schreef indertijd in een nummer van september 1965 van „Tot Opbouw”, kerkblad voor de classis Rotterdam het volgende:

„Verontrustende berichten.

Velen met ons zijn verontrust geworden over ontstellende dingen welke door de „Rotterdammer”, het „Vrije Volk” en het „Rotterdams Nieuwsblad” werden gepubliceerd over de z.g. baddiensten in de linnen kerk te Rozenburg en over de uitgegeven brochure „van harte welkom op de Krabbeplaat” namens de Cie. „Kerk en Recreatie Krabbeplaat”; R.K. kerk, Ger. Kerk, Ned. Herv. kerk en Chr. Ger. kerk, waarin een van-harte-welkom wordt toegevoegd door de kerken van Jezus Christus te Rozenburg. Dus ook de R. Kerk „kerk van Jezus Christus.”

Daar deze zaak thans in onderzoek is, willen we nu niet ingaan op de vele ernstige vragen, welke hier rijzen en om beantwoording roepen.”

In de folder, die Ds. Van Leeuwen bedoelt, worden de kerkdiensten in de tent op het speelterrein vermeld: R.K. diensten, Protestantse diensten en Kinderkampdiensten. Ook kerkdiensten in Rozenburg: R.K. kerk, Ned. Hervormde kerk, Gereformeerde kerk, Christelijke Gereformeerde kerk. Een andere folder gaat over een volkskerstzang te Rotterdam op 24 december 1966. Medewerkenden: Ds. S. Wijnsma, toespraak, pater P. Lamb, schriftelezing, enz. Organisatie: Comité Volkskerstzang onder auspiciën van de Oecumenische Raad en het Rooms-Katholieke Dekanaat te Rotterdam. We zouden op dit punt meer kunnen aanhalen, maar het bovenstaande is tekenend genoeg.

Vroeger was er het evangelisatieblad „Licht en Waarheid”. Dat werd van vele kanten bedenkelijk licht geacht. Er is nu samenwerking met „Echo”. Mogelijk is dat een verbetering, maar de bezwaren zijn niet weggenomen. In de lektuur, die van onze kerken uit verspreid wordt, moet duidelijk uitkomen de noodzakelijkheid van de wedergeboorte, de waarachtige bekering, het werk van de Heilige Geest. De grondslag moet goed zijn, anders deugt het gebouw niet. In het volgende artikel hopen we hiermee verder te gaan.

B.

Ontmoetingsdag

TE SLIEDRECHT - CENTRUM

D.V. OP ZATERDAG 5 APRIL 1975

MORGENSAMENKOMST

Aanvang 10.30 uur

Opening: Ds. G. Blom

Spreker: Ds. D. Slagboom

Slotwoord: Ds. A. Baars

PAUZE

MIDDAGSAMENKOMST

Aanvang 2 uur

Opening: Ds. R. Kok

Spreker: Ds. H. C. van der Ent

Slotwoord: Ds. M. C. Tanis

De ontmoetingsdag zal weer worden gehouden in het zeer ruime kerkgebouw van de kerk van Sliedrecht-centrum. Er zal gezorgd worden voor koffie en frisdrank. De dag zal ongeveer om 4 uur gesloten worden. Allen zijn welkom. Treft nu reeds voorbereidingen om zoveel mogelijk gezamenlijk te komen. De Heere geve, dat we elkaar te zijner tijd in groten getale in Zijn gunst mogen ontmoeten.

Voor de bezoekers hebben we de volgende mededelingen.

Voor de bussen is er parkeergelegenheid ten oosten van de kerk, eerste hek rechts. Na afloop van de middagsamenkomst lopen de busreizigers naar de bussen: afstand 100 meter.

Treinreizigers vanuit richting Dordrecht en Gorinchem kunnen gebruik maken van de bus, die van het station naar de kerk rijdt. Aankomst van de treinen 10 uur v.m. Na afloop van de middagsamenkomst kunnen zij weer per bus naar het station gebracht worden voor de treinen, die om 16.30 of 17.00 uur vertrekken.

Particuliere auto's vinden bij het stoplicht een bord met heenwijzing naar rechts, daarna eerste straat links, waar parkeerruimte is. Men moet dan lopend naar de kerk: Stationsweg - Kerkbuurt, links: afstand 7 minuten.

Tijdens de middagpauze is koffie verkrijgbaar in de bijgebouwen. Vóór de morgensamenkomst is koffie verkrijgbaar in de bijgebouwen.

Men gelieve hier goede nota van te nemen.

B.

Evangelieverkondiging onder Israël

In het Reformatorisch Dagblad van 19 februari j.l. stond een artikel: Drie Nederlandse Israël-predikanten (II) Drs. J. C. L. Boertjens en het vraagstuk der „jodenzending”.

Daarin lezen we o.a. het volgende :

„Wat doen de Chr. Geref. Kerken in Israël? Het verhaal van Boertjens vullen wij aan met de recente deputaten- en commissierapporten van de laatste generale synode (Amsterdam-Nieuw-West najaar 1974).

De Chr. Geref. Kerken zijn één van de deelnemers in het zgn. drie-moderamen-overleg, hetgeen inhoudt dat de Israël-organen der Hervormde, Geref. en Chr. Geref. Kerken zulke nauwe contacten met elkaar onderhouden, dat de taakverdeling predikanten in Israël steeds in gezamenlijk overleg wordt vastgesteld. Schoneveld, Schoon en Boertjens hebben namens deze kerken elk ook geografisch hun eigen terrein in het land Israël, maar wat belangrijker is: men is ook ten aanzien van de vragen over de relatie van kerk en synagoge goed op elkaar afgestemd. In Israël werken de drie ook samen en ondanks verschillen zijn ze het in elk geval over één zaak volstrekt eens: zij zijn niet in Israël om „jodenzending te bedrijven”. Zij houden wel het gesprek — ook getuigend gesprek! — gaande met het jodendom en de synagoge, maar het is naar hun inzicht niet hun opdracht, van joden christenen te maken.

Drs. Boertjens wijst ons erop, dat dit trouwens wettelijk ook niet mogelijk is. De Israëlitische overheid staat het bedrijven van zending onder de joodse bevolking niet toe en ook die christenen, die deze activiteiten wel ontplooiën, doen dat onder een dekmantel en in zekere zin clandestien.”

We kunnen meer aanhalen, maar dat lijkt ons niet nodig.

Het is duidelijk, dat Drs. Boertjens een standpunt huldigt, dat afwijkt van, ja in strijd is te achten met het standpunt, dat de deputaten innemen. De naam van het deputaatschap spreekt van de evangelieverkondiging onder Israël en in het nog kort geleden verschenen rapport wordt in overeenstemming daarmee geschreven van de roeping van de kerk ten opzichte van Israël. Er is onder de hemel geen andere Naam, die onder de mensen gegeven is, door welke wij moeten zalig worden.

De zienswijze van Drs. Boertjens is daarmee niet in overeenstemming. Dat beslist ook over de waarde van zijn arbeid. Die moeten we negatief taxeren.

Er komt nog iets bij. Drs. Boertjens laat zich ook uit over Ds. den Butter. We nemen weer een gedeelte van het artikel in het R.D. over:

„Dat laatste brengt ons meteen tot een andere zaak, die een heet hangijzer lijkt te zijn. Het is een publiek geheim, dat de Chr. Gereformeerde Kerken, als zovele andere, ook te maken hebben met „richtingen”, die tamelijk ver uiteen liggen. Het is evenzeer bekend, dat de Chr. Geref. predikant van Bunschoten, ds. P. den Butter, reeds geruime tijd de wens koestert, eveneens te worden uitgezonden naar Israël om daar namens zijn kerk het Evangelie te verkondigen.

Hebben deze twee zaken iets met elkaar te maken en wat is de opvatting van Boertjens over de eventuele komst van zijn ambtsbroeder?

Drs. Boertjens: deze zaak is tamelijk complex en ik wil er nu niet teveel over zeggen. Wel echter dit, dat de huidige drie samenwerkende Israël-predikanten niet overtuigd zijn van de noodzaak, dat een zo kleine kerk als de onze, zich de weelde van twee predikanten hier te lande zou kunnen veroorloven. Daar komt inderdaad bij, zoals je aanduidt, dat wij er weinig voor voelen, de kerkelijke verdeeldheid uit Nederland hier naar Israël over te brengen.

De uitzending van ds. den Butter is echter, zo meen ik, heel wat minder zeker dan hijzelf mogelijk denkt en dat gesuggereerd wordt (inderdaad staat het deputatenrapport van ds. L. S. den Boer, ds. M. Drayer e.a. wel positief tegenover de uitzending van Den Butter, maar er worden wel heel wat voorwaarden aan verbonden, red. kerknieuws).

Bovendien is voor ons een vraag, wat hij dan wel denkt te gaan doen. Als hij zich officieel met het pastoraat onder verstrooide christenen hier gaat bezighouden, betekent dit, dat dit gedeelte van mijn opdracht mij moet worden ontnomen. Ik heb daar nog geen duidelijkheid over en ben bovendien van mening, dat er voor een tweede predikant van onze kerk — ongeacht zijn „kleur” of achtergrond — eigenlijk geen volledige dagtaak beschikbaar is.

Trouwens, als zo'n eventuele tweede predikant — zoals je suggereert — zich wel speciaal voor de bekering van joden moet inzetten, hoe denkt men dat in de praktijk te realiseren? Vergeet niet, dat dit officieel al onmogelijk is, nog afgezien van de vraag, of men als kerk tegenover Israël wel op dezelfde manier zending moet bedrijven als tegenover heidense volkeren.

Naar mijn mening is onze boodschap aan Israël toch wel een anders gericht. Wij hoeven niet het Evangelie naar Israël brengen en als iets geheel nieuws. Israël luistert naar Schriften en dat doet het christendom ook, elk op zijn wijze. Wij moeten leren, gezamenlijk naar de Schrift te luisteren en er — niet vrijblijvend — over te spreken”, aldus drs. Boertjens, die in elk geval niet wil weten van de opvatting dat de kerk het nieuwe Israël is. „Naar Romeinen 9 tot 11 is er ook nu nog een geheel speciale relatie tussen God en Israël en bovendien mag de kerk tweeduizend jaar christelijk anti-judaïsme ook niet klakkeloos uitvlakken.

En inderdaad, drs. Boertjens is in zijn uitspraken over de relatie van kerk en jodendom geen eenling binnen de Chr. Geref. Kerken. Zijn leermeester Boertien en mogelijk ook iemand als Oosterhoff denken daar zonder twijfel anders over dan sommige predikanten, al zal men niet mogen volhouden dat de grenzen in dit opzicht dan wel langs „Bewaars het Pand” zullen lopen.” De Generale Synode had een besluit genomen ten aanzien van de uitzending van Ds. den Butter. Het was niet erg spontaan gegaan. De uitzending mocht de kerkelijke kas geen cent kosten. Maar er was toch een besluit gevallen. Naar onze mening hadden de deputaten alles in het werk moeten stellen om de uitzending van Ds. den Butter daadwerkelijk te bevorderen. Voor de financiële kant behoeften de deputaten zich geen zorgen te maken. Er waren al voorbereidingen getroffen om, zodra er door de deputaten maatregelen genomen waren, tot activiteit over te gaan. Vele gemeenten zouden graag hun bijdragen gegeven hebben om de uitzending van Ds. den Butter te financieren.

Ds. den Butter heeft zich teruggetrokken. We krijgen sterk de indruk dat Drs. Boertjens ten opzichte van Ds. den Butter een standpunt inneemt, dat ook door (sommige) deputaten gehuldigd wordt en dat deputaten niet spontaan hun medewerking verleend hebben, zodat Ds. den Butter zich wel moest terugtrekken. Dit is krenkend voor Ds. den Butter, maar ook voor een groot aantal van onze gemeente, die nog achter het oude beginsel staan, dat aan Israël het evangelie verkondigd moet worden. Op deze wijze is de uitvoering van het besluit van de Generale Synode onmogelijk gemaakt.

Het is ons bekend, dat er verschillende gemeenten zijn, die niet voor deze kas collecteren. Het is niet onmogelijk, dat ook andere gemeenten, nu ze kennis hebben kunnen nemen van de werkelijke situatie, zich gaan onthouden van verdere steun aan deze arbeid.

Wij zien als enige goede oplossing, dat Drs. Boertjens teruggeroepen wordt. Een predikant die een dergelijk standpunt inneemt is niet geschikt om het evangelie onder Israël te verkondigen.

B.

DE PREDIKING VAN DE NADERE REFORMATIE

17

We willen niet beweren, dat in vroeger jaren allen in onze kerken in de praktijk aanhangers van de Nadere Reformatie waren, maar menen toch wel te mogen zeggen, dat toen in de prediking duidelijk naar voren kwam de noodzakelijkheid van de wedergeboorte, van de bekering, van het geloof enz.

Natuurlijk worden nergens deze waarheden met zoveel woorden ontkend of bestreden, maar in

de praktijk komt het er wel op neer, dat deze waarheden in een andere omlijsting worden voorgesteld. Zo kan men dezelfde Schrift hebben en dezelfde belijdenis, maar toch over veel zaken zo geheel anders denken, dat er van een innerlijke eenheid helemaal geen sprake is. Dat is ook wel duidelijk geworden uit de bekende instructie van de Particuliere Synode van het Zuiden op de Generale Synode van 1974. We verwijzen hiervoor naar het 5e artikel over: Na de Generale Synode.

De verschillen komen ook naar voren in het proefschrift van Dr. Brienens. We hebben in het 5e artikel van deze serie een en ander overgenomen uit dit proefschrift. Alle verschillen kunnen we misschien wel terugbrengen tot het ene punt, dat ook in de samensprekingen met de vrijgemaakten buiten verband aan de orde komt, namelijk de toepassing van het heil in Christus. Het is gebleken, dat er in onze kerken zijn, die geen of haast geen verschil met die vrijgemaakten zien.

Het is hier niet de plaats om daar nader op in te gaan. We kunnen wel constateren, dat hier sprake is van een ernstig verschil, dat niet uit de weg te ruimen is door redeneren of samenspreken.

In de praktijk komen we daar steeds mee in aanraking. Mensen uit gemeenten, waar de geest van de Nadere Reformatie nog leeft, voelen zich niet thuis in gemeenten waar men de gevoelens van Dr. Brienens is toegedaan. Zij gaan dan vaak over naar andere kerken, waar zij wel aansluiting vinden. Daardoor hebben we als kerken al veel leden verloren.

Aan de andere kant kunnen mensen, die het met Dr. Brienens eens zijn zich niet thuis voelen in gemeenten van de NADERE REFORMATIE. Zij schikken zich soms, maar het komt nogal eens voor, dat men bij verhuizing zijn attestatie niet inlevert bij de gemeente waar men zich naar orde en regel bij zou moeten aansluiten, maar in een gemeente, waar men zich meer op zijn plaats voelt. Daar zouden veel voorbeelden van te noemen zijn. Het komt ook voor, dat men zijn attestatie niet inlevert, maar overgaat naar een Gereformeerde gemeente of naar de Hervormde kerk.

De fout ligt hierin, dat men in feite niet bij Adam, maar bij Abraham begint. Dan gaat alles wringen. Dan is er niet de rechte plaats voor de eeuwige verkiezing Gods. Onze belijdenisgeschriften doen dat anders. We verwijzen naar de Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 16: van de eeuwige verkiezing Gods; naar onze Heidelberger vraag en antwoord 54: wat gelooft gij van de heilige algemene Christelijke kerk? Dat de Zone Gods uit het ganse menselijke geslacht zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, vergadert. . . . En naar het eerste hoofdstuk van de Dordtse leerregels: van de Goddelijke verkiezing en Verwerping, dat in het eerste artikel al zegt: Aangezien alle mensen in Adam gezondigd hebben en des vloeks en eeuwigen doods zijn schuldig geworden. . . . We zouden breder kunnen aanhalen, maar laat dit genoeg zijn.

Onze belijdenisgeschriften zijn gegrond op Gods Woord. Schrift en belijdenis moeten spreken en ons richtsnoer zijn. Zij zeggen ons op welke wijze de Heere de gevallen mens opzoekt en zaligt. Hellenbroek handelt over de roeping en vraagt: Hoe worden die (verstand enz.) dan door de inwendige roeping? Hij laat antwoorden: Het verstand wordt verlicht om God te kennen in Zijn algenoegzaamheid, Jezus in Zijn dierbaarheid en zichzelf in zijn vloekwaardigheid. De wil om God te dienen en te verheerlijken. De hartstochten gezuiverd om de zonde te haten, daarentegen God te beminnen als het hoogste goed, en een lust tot heiligheid enz. En de wandel geheiligd. Waar de Heere door Zijn Geest gaat werken in het hart van een zondaar vindt men aansluiting bij de onderscheidende, bevindelijke prediking. Men zoekt leiding op de weg des levens en bewaard te worden voor het gevaar zich te bedriegen voor de eeuwigheid. En predikers, die zelf van de Heere onderwezen worden krijgen onderscheidingsvermogen om het kostelijke van het snode te scheiden.

In dit opzicht zouden we een prediker uit onze tijd willen noemen, namelijk Ds. I. Kievit, die vele jaren gearbeid heeft in de Hervormde kerk en wiens prediking ingang vond bij Gods kinde-

ren en wiens geschriften nu nog gaarne gelezen worden. We noemen juist deze prediker, omdat Dr. Brienens hem aanhaalt. Deze prediker was op school des Geestes onderwezen. Zo kunnen niet preken en schrijven degenen die niet van God geleerd zijn. Of ze moeten het „uit de boeken” halen.

Laat Dr. Brienens er zich van overtuigd houden, dat wat zulke predikers naar voren brengen geleerd wordt op de weg des levens. Het is voor de wijzen en verstandigen verborgen, maar aan de kinderkens geopenbaard.

Het heeft geen zin om hierover te gaan redetwisten. Als een godloochenaar zegt: er is geen God, dan gaan we niet proberen hem te bewijzen, dat hij mis is. We kunnen medelijden met zulke mensen hebben. De dwaas zegt in zijn hart: er is geen God. De Heere kan echter dwazen Zijn goddelijk onderwijs geven. Dan wordt alles anders.

We houden er ons van overtuigd, dat Dr. Brienens heel anders zou oordelen en schrijven, wanneer hij hetzelfde geestelijke licht had als Ds. Kievit en anderen. En dat Uw Geest mij ware wijsheid leer'. Dat hebben we allen nodig. Een eenvoudig kind van God, geoefend in de praktijk van de godzaligheid, verstaat beter de heilgeheimen, die de Heere in Zijn woord verklaart, dan mensen, die theologie beoefenen, en toch niet komen tot een recht inzicht in de waarheid. Het is niet nodig verder in te gaan op de 7 componenten van de algemene preekproblematiek. Zie onze artikelen 6 en 7. Dr. Brienens brengt daar uiteraard allerlei lezenswaardige zaken naar voren, beschrijvend, om daarna te komen tot een beoordeling van het hele complex van de klassifikatiemethode binnen de prediking van de Nadere Reformatie.

Er is veel veranderd sinds in 1892 de Christelijke Gereformeerde kerken een nieuw bestaan begonnen. Het is gegaan als in vroeger dagen. Die de wonderen des Heeren gezien hebben zijn niet meer. Er is een ander geslacht opgestaan, waarvan velen niet meer willen weten van de oude gereformeerde beginselen. Dat is een algemeen verschijnsel. Dat is het gevaar van deze tijd. Toch zijn er nog predikers, in en buiten onze kerken, die aansluiten bij de mannen van de Nadere Reformatie. De Heere werkt nog met Zijn Geest en Hij roept nog tot het ambt. En er is nog een volk, dat verruimd van hart wordt wanneer het hoort spreken van het welbehagen Gods in de zaliging van zondaren. B.

Voor de jeugd

Beste Jongelui !

Gideon 43

„En de Heere zeide tot Gideon: Nog is des volks te veel; doe hen afgaan naar het water, en Ik zal u aldaar beproeven: en het zal geschieden, van welken Ik tot u zeggen zal: Deze zal met u trekken, die zal met u trekken; maar al degene, van welken Ik zeggen zal: Deze zal niet met u trekken, die zal niet trekken.

En hij deed het volk afgaan naar het water. Toen zeide de Heere tot Gideon: Al wie met zijn tong uit het water zal lekken, gelijk als een hond zou lekken, dien zult gij alleen stellen; desgelijks al wie op zijn knieën zal bukken om te drinken.

Toen was het getal dergenen, die met hun hand tot hun mond gelekt hadden, driehonderd man, maar alle overigen des volks, hadden op hunne knieën gebukt om te drinken.

Richt. 7 : 4 - 6.

Een goudsmid werpt het goud meerdere malen in de smeltkroes, om het van alle onedele delen te ontdoen. Het is niet in één keer geheel zuiver. Zo doet de Heere dat nu ook met Zijn volk. Jullie kunnen dat zien in het leven van Gideon. De Heere had zijn geloof beproefd. De geschiedenis is bekend. Er waren er tweeëndertigduizend opgekomen. Doch daar waren er tweeëntwintigduizend van heengegaan. Dat is toch geen kleinigheid. Gideon hield van zijn in verhouding toch al kleine leger, er maar één van de drie over. En nu krijgt hij van de Heere te horen, dat dit er nog veel te veel zijn. Je zoudt zo zeggen, dat dit „zeggen” van de Heere, tegen alle gezond verstand ingaat. Vergeet echter niet, dat ons verstand van nature verduisterd is. Ja, dat is een zaak, waar we elkander wel weer eens aan mogen herinneren. Want we leven in een

tijd, dat men denkt met z'n verstand alles klaar te kunnen spelen. De wetenschap is zeer hoog geklommen. En zij ontziet zich daarom zelfs niet, om op dat aloude Woord van God een aanval te doen. Men onderzoekt de bijbel z.g.n. van alle kanten en dan ontdekt men heel veel tegenstrijdigheden, naar men meent. Dit brengt dan de „wetenschap” tot de conclusie, dat de bijbel een waardeloos boek is. En voor zover men hem nog aanvaarden wil, dan kan men hem in deze tegenwoordige tijd, toch echt niet meer voor 100% serieus nemen. Vergeet niet, dat de duivel erg listig is. Er zijn mensen, die hebben al met het Woord Gods gebroken. Dat zegt hun niets meer. Maar er zijn er ook, die op de wip zitten. En dan denk ik bijzonder aan onze jonge vrienden, die hogere scholen bezoeken. Zij hebben van huis uit, het Woord des Heeren meegekregen. Het is hen van jongsaf bijgebracht, dat daar niet aan getornd mag worden. Ook al begrijpt men niet alles, dat Woord van God is heilig, en daar moet je af blijven. Dat is een heel goed beginsel. Maar als men dan op de hogere scholen komt, dan wordt er aan dat „beginsel” geschud. Of liever, dan wordt er aan hem of haar, die dat beginsel heeft meegekregen, geschud. Men begint dan ook te geloven, dat je alles met de bijbel niet klaar maken kunt. Men begint dan ook te geloven, dat die bijbel in alle opzichten, niet betrouwbaar is. Men begint dan, om bepaalde delen, niet meer te aanvaarden. O zeker, de gehele bijbel werpt men niet ineens over boord. Dat gaat allemaal geleidelijk aan. Zachtjes aan, denkt de duivel, dan breekt het lijntje niet. En aan het eind bereik ik toch wel mijn doel, namelijk dat men na verloop van tijd, de gehele bijbel loslaat. Wacht u voor dit „begin”, vrienden! Want het is een „begin” waarvan het einde de eeuwige dood is.

Overigens is de kritiek op het Woord van God geen zaak alleen van deze tijd. Want zo oud als het Woord van God is, is er al kritiek op uitgeoefend. Daar is duidelijk uit af te lezen, dat het Woord van God al een heel oude vijand heeft. Dat is de duivel. Hij laat zich iedere keer weer gelden. Hij past zich bij zijn bestrijding van het Woord Gods iedere keer aan, aan de tijd, waarin zijn onderdanen leven. Opmerkelijk is, dat de bestrijders van het Woord des Heeren allemaal gestorven zijn, en die nog leven en het bestrijden, gaan allemaal dezelfde weg. Alleen het Woord des Heeren bestaat nog, en dat zal eeuwig blijven bestaan. Je ziet daar in bevestigd, wat eeuwen geleden al door Jesaja is gesproken: „Alle vlees is als gras, en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds; het gras verdort en de bloem valt af, als de Geest des Heeren daarin blaast; voorwaar het volk is gras. Het gras verdort, de bloem valt af; maar het Woord onzes Gods bestaat in eeuwigheid”. Jes. 40 : 6, 7. Petrus, die zoveel eeuwen later heeft geleefd, moest hetzelfde getuigen: „Want alle vlees is als gras, en alle heerlijkheid des mensen is als een bloem van het gras. Het gras is verdort en zijn bloem is afgevallen; maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid.” 1 Petr. 1 : 24, 25.

En zo blijft het! Vergeten jullie dat nooit. Hoe er ook aan het „spreken” des Heeren getornd wordt, het zal alle vlees overleven, en toch het laatste woord spreken. Want uiteindelijk zullen we allen naar dat Woord geoordeeld worden, ook diegenen, die in hun eigenwijze dwaasheid hebben gemeend, het te moeten bestrijden.

Houden jullie daarom vast aan de **onfeilbaarheid** van de Heilige Schrift, ook al begrijp je niet alles wat er in beschreven staat, ook al kom je misschien er wel eens dingen in tegen die je niet rijmen kunt. Denkt dan altijd maar, dat wij mensen een verduisterd verstand hebben. En vraag maar veel om de verlichting van het verstand. Want dat is zo nodig in deze zo donkere, geesteloze tijd.

Dit zo even er tussen door. Ik dacht niet dat het kwaad kon. Want ik weet, dat heel veel jonge vrienden en vriendinnen, als ze met deze dingen gekonfronteerd worden, het niet altijd even gemakkelijk hebben.

Als de Heere tegen Gideon zeide, dat tienduizend mensen er nog te veel waren, om de strijd tegen de Midianieten aan te binden, dan spreekt Gideon dit niet tegen. Hij treedt ook niet op een eigenwijze manier, met de Heere in overleg. Ik lees daar met geen woord van. Hij luistert alleen maar heel eerbiedig naar datgene wat de Heere zegt, om er daarna gevolg aan te geven.

Dat is heel eenvoudig het geloof, dat hij als een genadeleven van God mocht bezitten. Geloven is eigenlijk niets anders dan gehoorzamen, doen wat de Heere zegt, ook als hetgeen Hij zegt, tegen mijn verduisterd verstand ingaat.

De tienduizend die overgeschoten waren, moesten afgaan naar het water. We hebben hier te denken aan het water dat uit de fontein van Herod (vs. 1) voortkwam, en in de omgeving daarvan een plas of meer vormde. Daar aan dat water zou de Heere de tienduizend beproeven. Hij zou dit doen ten aanzien van Gideon. „... en Ik zal hen „u” aldaar beproeven”. Dat beproeven is voor die tienduizend van betekenis, maar het is ook voor Gideon van betekenis. Zou het mogelijk ook voor ons niet van betekenis kunnen zijn? Ik dacht van wel. Want als de Heere ons gaat beproeven, hoe zal het dan uitvallen? Zou dan de mogelijkheid er niet in zitten, dat er nog heel velen zouden afvallen?

Want de mens ziet aan wat voor ogen is. Maar de Heere ziet altijd het hart aan. Hij ziet ook het jonge hart aan. En dan kan het aan de buitenkant soms heel mooi schijnen. Maar de binnenkant, zie je, die ziet God. Als je daar aan denkt, dan kun je nog wel eens schrikken van jezelf. Of hebben jullie dat nooit? Als je nog nooit van jezelf geschrokken bent, bij de ontdekking, dat je hart een vuile bron is, een onpeilbare afgrond van goddeloosheid, dan kunt je echt wel bang zijn voor jezelf, wat je staat betreft, op reis naar de eeuwigheid. Hier wil ik niet mee zeggen, dat als je weet wat er aan ongerechtigheid in je binnenste schuil gaat, dat het dan met je in orde is. Daar moeten we ook voorzichtig mee zijn. Want het komt tegenwoordig zelfs in de mode, om alle vuil wat er in de mens leeft maar naar boven te halen en dit ten toon te stellen, via boek en blad, om van toneel, bioscoop en T.V. nog maar niet niet te spreken. Men toont daarmee, dat men in de zonde z'n element heeft. Dat is natuurlijk helemaal uit de boze.

Wie echt met zichzelf bekend gemaakt wordt, begint van zichzelf te schrikken. Die gaat er iets van verstaan, wat in die psalm staat:

**Mijn ziel gans neergebogen,
Schrikt voor Uw heilig ogen,
In deze jammerstaat.**

Waar staat dit? Dat is dan de puzzel van de week, voor mijn jonge vrienden en vriendinnen. Ik dacht dat in het bovenstaande wel weer het één en ander zat, om over na te denken. Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent.

P.S. Ik kan het niet nalaten, nu we zo dicht bij de ontmoetingsdag zijn, om daar nog een enkel woord over te schrijven. We spreken af, dat jullie natuurlijk allemaal komen naar Sliedrecht. De sprekers zijn bekend. Verder is alles je al medegedeeld door de eindredakteur Ds. G. Blom. De onderwerpen zijn nog niet bekend. We wisten zelf niet waarover we het zouden hebben. Verschillende onderwerpen zijn in de loop der jaren al behandeld. Nu we het wel weten, willen we jullie het ook laten weten.

We hopen te spreken over: „Hoofd en Lichaam”. Jullie hebben allemaal een hoofd en een lichaam. Twee belangrijke dingen. Ik hoop dat daarom het onderwerp jullie aller belangstelling hebben zal.

Brengt allemaal je vrienden en kennissen mee!

Dat stelt ons, als redactie, zeer tevree!

Ds. H. C. v. d. Ent.

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

25

Dat elk mens van nature leeft en leven wil, uit het verbroken werkverbond, hebben wij met ernst ter harte te nemen, want dat werkt het ongeloof in de hand, waardoor gedurig weer een grote verwarring ontstaat in ons innerlijk leven. Altijd weer worden wij er door teruggeslagen daar Gods wet ons daarin niet kan rechtvaardigen.

De onzalige fontein van ons verdorven bestaan is niet vanuit de wet te onderdrukken om er niet zo door gekweld te worden. Ons verdorven bestaan breekt telkens weer door alles heen om ons hart van vrede en vreugde die is in de Hee-

re te beroven. En dat met de bedoeling ons te brengen tot moedeloosheid en opstand.

Hierin is geen verbetering aan te brengen en dat dacht men wel te kunnen bij de Galaten, die zich bezig hielden met de wetten te onderhouden, waartoe zij zich door de besnijdenis in eer te houden verplicht hadden. En zie, dat was olie voor het vuur van vijandschap tegen de bediening van Christus. De eigengerechtigheid werkt de ongerechtigheid in de hand, want het door God verordeneerde middel tegen de zonde wordt er door versmaad.

Wij hebben met dit kwaad te maken in het leven der genade. Het nieuwe leven komt op uit de innerlijke geloofsgemeenschap met Christus en dat is een fontein springende tot in het eeuwige leven. Een fontein die geheel onderscheiden is van de onzalige fontein van eigengerechtigheid. En hoewel die twee fontein niet alleen onderscheiden maar ook gescheiden zijn van elkander, werkt de één de ander altijd tegen.

Soms staat het kwade onder druk van het goede en dan weer zucht het goede onder het kwade. Zodat wij hier hebben te denken aan het leven van de oude en de nieuwe mens, waarvan de Schrift zo duidelijk spreekt.

„Want ik weet,” zegt Paulus, „dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont; want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen dat vind ik niet. Want het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. Indien ik hetgeen doe, dat ik niet wil, zo doe ik nu hetzelfde niet meer, maar de zonde, die in mij woont. Zo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen dat het kwade mij bij ligt. Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens, maar ik zie een andere wet in mijn leven welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is.”

Het nieuwe leven der genade zucht vanuit de gevangenis tot de Heere. En het is de oude mens die met al zijn macht en kracht vanuit de dorvenheid van ons bestaan, ons gevangen houdt zolang wij zijn in het lichaam der zonde dezes doods.

Met een bepaalde bedoeling wordt het ons bevestigd: „Maar de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten,” opdat wij er in alles rekening mee zouden houden. Denk er gedurig aan dat de Heere Zijn kinderen, al zijn zij naar lichaam en ziel het eigendom des Heeren, besloten heeft onder de zonde tot smart en droefheid van het nieuwe leven der genade. En dat is en blijft voor het nieuwe leven een gevangenis waarin gezocht en geweend wordt over onze rampzalige val in Adam. Want daar is in ons verdorven bestaan een wereld van ongerechtigheid. Vandaar het ootmoedig belijden: „Ik ellendig mens,” en het innerlijk vragen: „wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods.”

En in de gevangenis van het lichaam der zonde, wordt het nieuwe leven vertroost vanuit dit woord: „opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus de gelovigen zou gegeven worden”. Het ingaan in de eeuwige heerlijkheid wordt niet verkregen vanuit de werken van de wet, zoals de mannen van de wet het de Galaten zochten diets te maken. En het is tot op de dag van heden niet een zeldzaam voorkomend geval dat kerkleden op grond van plicht en deugd worden zalig gesproken, wat hen bedrogen zal doen uitkomen, daar het ons vanuit de Schrift anders geleerd wordt. Het verkrijgen van de beloofde zegen en erfenis, aangaande de eeuwige heerlijkheid, geschiedt uit genade.

Johannes hoorde een stem uit de hemel die tot hem zeide: „Schrijf: Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, van nu aan, ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.”

Hier leren zij sterven in de Heere aan de wet van eigengerechtigheid, opdat zij zouden roemen uit het geloof van Jezus Christus, daar de belofte van het ingaan in de eeuwige heerlijkheid alleen door Hem verkregen zal worden. Dat deed Asaf uitroepen: „Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen”. Moeten wij ons hier dikwijls wegschamen voor het aangezicht des Heeren vanwege de verdorvenheid die ons aankleeft, maar dat blijft gelukkig hier. Ge wordt niet met dat verderf opgenomen, maar naar Gods beloften in heerlijkheid om altijd bij Hem te wezen. Vanuit het

geloof van Jezus Christus wordt het verstaan dat zij als een bruid zonder vlek of rimpel door Hem zullen voorgesteld worden aan de Vader om altijd bij Hem te wezen tot verheerlijking van Zijn grote Naam.

Kennen wij dit zuchtende leven van besloten te zijn in het lichaam der zonde niet, dan missen wij dat. Het nieuwe leven begeert de Heere zonder zonde te dienen en te vrezen. Wat elk mens nodig heeft om deelgenoot te worden van de eeuwige zaligheid. Kinderen des koninkrijks missen dat leven, kennen dat innig verlangen altijd bij de Heere te mogen zijn, niet. Wij moeten door wedergeboorte Koningskinderen worden en die zijn hier op aarde gast en vreemdeling. In hun harten heeft de grote Koning de hoogste plaats, en wanneer zij opgenomen mogen worden tot roem van Gods genade in de eeuwige heerlijkheid, dan volgen hun werken met hen. Zij hebben er niet aan gedacht ze mee te nemen, want het was niet de grond van hun verwachting, maar de Heere denkt er aan. En naarmate zij hier in geloof goede werken mochten doen, zullen zij in de hemel uitblinken in heerlijkheid. Waartoe de Heere eeuwig geprezen zal worden, want het was door Zijn genade dat zij daarin bezig mochten wezen.

Galaten 3 : 22.

R. Kok

BOEKBESPREKING

LEVEN EN WERK VAN DR. JOHN OWEN
Uitgeverij G. Kool - Veenendaal

In 1857 is dit werk verschenen onder de titel: „De Gedenkschriften over het leven, de geschriften en het kerkelijk standpunt van Dr. John Owen”, door William Orme uit het engels vertaald door J. W. Felex in leven predikant te Heeg. Het is „nu getrouwelijk overgezet in de hedendaagse spelling”.

Owen was een bekwaame engelse theoloog. Hij werd in 1616 te Stadham geboren en overleed op 24 augustus 1683 te Ealing. Hij behoorde eerst tot de Presbyterianen, maar ging later over tot de Independenten.

Deze biografie geeft een indruk van de betekenis van deze theoloog. Hij was een man met grote godsvrucht en heilige wandel. Hij had vele talenten van de Heere ontvangen en heeft die zijn hele ganse leven nuttig besteed in het belang van Gods koninkrijk.

Ds. Joh. van der Poel schreef een kernachtig voorwoord, waaruit we het volgende overnemen:

„Naar Gods raadsbesluit van eeuwigheid moest John Owen geboren worden om wedergeboren te worden, opdat hij niet alleen door uitwendige godgeleerdheid doctor zou worden, maar opdat hij ook de ware Wijsheid zou deelachtig worden.

Toen hij nog in Adam verloren en zonder geloof was, was hij reeds uit vrije ontferming verkoren in Christus van voor de grondlegging der wereld, in de stilte der nooit-begonnen eeuwigheid.

De wedergeboorte is de naast bijliggende vrucht der verkiezing. Als Owen, alleen doctor geweest was en geen leerling op de helmelse leerschool, dan moest

in de hel zoeken en niet in de hemel. De genade vloeide niet uit zijn gaven, maar zijn gaven vloeiden uit de genade, zodat ze hem niet opgeblazen maakten. Hij was arm, omdat hij zoveel genade ontvangen had. Hij zou zo rijk niet geweest zijn, als hij niet voortdurend arm gemaakt was. Ruin was hij bedeed met de kennis van een drieluig God voor zichzelf, maar ook bekwaam gemaakt om die mee te delen, door die kostelijke, zoete en alles verversende olie des Heiligen Geestes, Die ook Zijn volk als kinderen leidt. Verschillende grote en kleine werken heeft hij geschreven, die handelen over de huishoudelijke bediening van de drie Personen uit het Goddelijke Wezen in het werk der zaligheid; dit alles in de weg der bevinding tot lering van dwazen, die begerig zijn om wijs gemaakt te worden tot zaligheid. Doch dit werk bevat ook zeer veel van Owen's persoonlijke bevindingen, terwijl een ieder die belangstelling heeft voor de kerkgeschiedenis van Engeland dit werk niet ongelezen mag laten.”

De uitgever deed er goed aan om dit werk opnieuw het licht te doen zien. Owen is onder ons wel bekend door werken van hem die in onze taal overgezet zijn. Maar deze biografie doet ons Owen toch veel beter kennen.

Aan de uitgave is de lijkrede toegevoegd, die gehouden werd op de zondag na de begrafenis van Dr. Owen. Deze rede handelt over Fil. 3:21a: Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam. De prediker spreekt ook over de overledene. Hij zegt o.a.: „Een groot licht is gevallen; een licht dat uitmannte door heilichheid, geleerdheid, geest en bekwaamheid; een harder, een geleerde, een godgeleerde van de eerste grootte.

De heilichheid gaf een goddelijke luister aan zijn andere bekwaamheden; zij blonk in zijn gehele loopbaan en was verspreid over zijn hele levenswijze. Zij die hem kenden en hem meemaakten, behoef ik niet te zeggen, dat het zijn hoofd doel was om heilichheid in haar kracht, leven en beoefening onder u te bevorderen.

Het was zijn grote klacht, dat de kracht van die heilichheid steeds meer onder de belijders verminderde. Zijn zorg en poging was het, om het geestelijk verval in zijn eigen kudde te voorkomen of te genezen. Hij was een brandend en schijnend licht, en gij verheugde u gedurende enige tijd in zijn licht. Hoe jammer, dat het maar voor een tijd was en dat

wij ons voortaan niet meer in hetzelfde kunnen verblijden.

De praktische verhandelingen, die hij in het licht gaf, bewezen overtuigend, dat zijn geest en gesteldheid onder de invloed en de kracht van heiligheid waren."

We kunnen er niet aan beginnen een korte samenvatting van de inhoud van dit werk te geven. Wanneer men belangstelling voor dergelijke belangrijke biografieën heeft doet men beter het boek aan te schaffen en te lezen.

Een enkel gedeelte willen we hier nog overnemen. Op blz. 278/9 lezen we iets over Onderhandelingen over John Bunyan:

"Ongeveer in deze tijd had Owen enige onderhandelingen met bisschop Barlow, zijn leermeester, over John Bunyan, Bunyan, die thans bij de christenheid nog zeer geacht is, was een bijzonder man. Heewel hij geen geleerde of wetenschappelijke opleiding had genoten, is zijn naam meer beroemd dan die van de meeste godgeleerden.

Om de zaak van Christus verdrukt en gevangen, trachtte Owen zijn lot te verzachten en zijn vrijheid te bewerken. Maar de poging, die hij daartoe bij Barlow deed, liep vruchteloos af. En hoewel de dienst-knecht gevangen bleef, was de Geest des Heeren toch niet gebonden. Deze voorzag Bunyan met een gave tot schrijven, waardoor zijn nagedachtenis bij de kerk nog in zegening is. Ook bezat hij iets bijzonders in zijn voordracht. Volgens Gillies had hij, als hij 's winters in de week preekte, des morgens voor zeven uur meer dan twaalfhonderd toehoorders en als hij in Londen kwam, kon de plaats waar hij voorging de scharen niet bevatten. Owen schijnt Bunyan graag en dikwijls gehoord te hebben. Men vindt althans vermeld, dat koning Karel er zijn bevreemding over uitsprak, hoe een geleerde als Dr. Owen deze geringe ambachtsman kon gaan horen, waarop Owen antwoordde: „Ik zou o koning, voor de bekwaamheid van deze man graag al mijn geleerdheid willen geven."

De heer Kool zorgde voor een kostbare uitgave. De prijs van het boek is f 39,50. Dat lijkt ons in deze tijd

voor een werk van 376 blz. met een aantal prachtige foto's niet hoog. Hartelijk aanbevolen. B.

FAKKELDAGERS door verschillende schrijvers - B.V. Uitg. „De Banier" - Utrecht.

Dit werk bestaat uit 2 delen en telt ruim 380 blz. De naam zegt al iets van de inhoud. We zouden mogelijk verwachten, dat er in een inleidend woord enige toelichting zou worden gegeven omtrent naamgeving en doel van dit boek, maar dan worden we daarin teleurgesteld. De titels van de verschillende bijdragen lichten ons daaromtrent in. Daarom willen we deze hier noemen.

In het eerste deel komen de volgende bijdragen voor: Drs. J. Kattenberg: Seksualiteit, dezelfde: Het derde milieu, Ir. J. v. d. Graaf: De jongeren en het onderwijs, Ds. J. J. Poort: In militaire dienst, Dr. C. A. Tukker: Halve smart, Dubbele vreugd. In het tweede deel de volgende: Ir. J. v. d. Graaf: De jongeren en de kerk, H. Verwey: De Zonden van het Christendom, Dr. C. A. Tukker Onze houding in de Cultuur.

Daar blijkt duidelijk uit, dat er een bepaalde orde is en dat verschillende levenssterren worden bestreken. Het is een boek, dat vooral voor jongeren bedoeld is. De naam is niet onjuist gekozen, tenminste wanneer men meer van het ideaal dan van de werkelijkheid uitgaat.

Er is veel voor jongeren en ouders om over na te denken. Toch is er iets wat ons onbevredigd laat. Dan bedoelen we niet eens bepaalde zaken, die we liever wat anders belicht hadden willen zien, maar dit, dat er teveel van uitgegaan wordt, dat onder onze jongeren veel van die fakkeldragers gevonden worden. Te weinig komt naar voren de noodzakelijkheid van de vernieuwende werking van Gods Geest en de vrucht daarvan in het leven. Het komt ons voor, dat niet in de eerste plaats voor levendgemaakte jongeren een dergelijk boek waarde heeft.

We willen hiermee de betekenis van dit werk niet wegcijferen. We horen er in het algemeen een positief geluid in en alleen al uit dat oogpunt kunnen we ons over de verschijning van dit boek verheugen.

Enkele opmerkingen willen we maken. We noemen niet alles. Het gaat er om duidelijk te maken wat we bedoelen met wat we hierboven schreven.

In deel I lezen we op blz. 76: „Gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen. Dat mag en moet ook voor jongeren gelden op de scholen, die ze bezoeken, ook en juist als er zovelen zijn die er anders over denken." Deze gedachtegang vinden we op andere plaatsen terug. Die laten we rusten.

We wijzen op een andere uitspraak. In deel II, blz. 62, lezen we: „De Heere behandelt de mens niet als een marionet; de mens mag en kan antwoorden op Zijn roep en wie het genade-aanbod verwerpt blijft in de dood en hij blijft slaaf van het Satansrijk. Op blz. 105 staat te lezen: „Het is de hoogste tijd dat de jongeren die in Jezus Christus geloven, zich ook bewust worden dat zij in Hem bestaan en leven, dat zij deel uitmaken van het Lichaam van Christus, en als zodanig ook handelen en wandelen moeten."

In het laatste artikel noemt de schrijver wel het Reveil en de Doleantie, maar niet de Afscheiding. Op blz. 126 zegt hij, dat Groen (van Prinsterer) als advocaat meermalen de zaak van de Dolerenden heeft verdedigd. Hij bedoelt de zaak van de Afscheidenen. Dolerenden waren er in de dagen van Groen nog niet. In het eerste deel, blz. 43, staan enige cijfers. De gemiddelde leeftijd van de mens is nu ongeveer 600.000 uren, zo'n 50 jaar geleden was dat gemiddelde ongeveer 500.000 uren en zo'n 150 jaar geleden 350.000 uren. Dat maakt dus een heel verschil uit. De schrijver zegt dat de slaaptijd ongeveer gelijk bleef, namelijk 220.000 uren. Dat zou dus betekenen, dat de mensen 150 jaar geleden meer dan de helft van hun leven sliepen. Een toelichting zou wel op z'n plaats geweest zijn. Temeer omdat er hier of daar een fout in de cijfers zit. De gemiddelde leeftijd was 150 jaar geleden 350.000 uren, verdeeld over 150.000 werkuren en 220.000 slaapuren. Dat klopt niet.

We kunnen van harte begeren, dat dit boek velen tot zegen moge zijn.

De uitgeefster zorgde voor een paar mooie deeltjes, die f 12,50 per stuk kosten. B.



Voor al Uw boeken, bijbels en psalmboeken

AANBEVELEND

Boekhandel van Leeuwen

POSTBUS 39, URK

TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

Mbuma-zending Rotterdam

De 12e ZENDINGSDAG van de Ned. Stichting Mbuma-zending wordt D.V. gehouden op

woensdag 30 april Koninginnedag

In de AHOY-HALLEN, Zuidplein, Rotterdam-Zuid.

Aanvang 10.30 uur precies.

Sprekers:

Ds. C. Smits van Giessendam, voorzitter: Opening.

Ds. Donald MacLean, Glasgow.

Ds. J. van Prooijen van Stavenisse Zld.

PAUZE.

Ds. S. de Jong van Ouddorp Z-H.

De Heer L. M. P. Scholten van Krimpen a. d. IJssel.

Ds. A. de Waard van Alblasserdam.

Ds. F. Mallan van Vlaardingen: Slotwoord.

Er zullen D.V. verschillende buitenlandse gasten aanwezig zijn, o.m. ook Ds. Petros Uzamo uit Rhodesië.

Vanaf het Centraal Station Rotterdam is er een uitstekende verbinding via de Metro.

Grote parkeerterreinen en restaurants zijn aanwezig.

De Ned. Stichting ondersteunt het geestelijke en medische zendingswerk van de Vrije Presbyteriaanse Kerk van Schotland.

Deze Kerk werkt o.m. reeds ruim 70 jaren in Rhodesië (Afrika) en heeft 3 zendingsposten met ziekenhuis en scholen en ongeveer 35 voorposten in de oerwouden.

Het zendingswerk breidt nog steeds uit, de noden zijn groot en veel.

Penningmeester Mbuma-zending, Culemborg. Giro 16 18 570.

Vraag toezending van het Mbuma-maandblad (gratis) aan: Secretaris Mbuma-zending, Postbus 649, Hilversum.

Zendingsbusjes kunnen worden aangevraagd bij de Heer H. J. Veenema, Laarderweg 241, Bussum, telefoon 02159 - 15115.

Het adres voor al Uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50

Veenendaal

Telefoon 08385 - 13978

Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77)

Reeds talloze ziekten en kwalen werden bestreden en genezen met behulp van onze meer dan twee eeuwen oude kruidenrecepten. Waar voorgescreven medicijnen faalden, deed de geneeskracht van onze kruiden zowel de arts als patiënt versteld staan; o.a. ambeien, bronchitis, bedwateren, blaas- en urine, eczeem, gal, hoornaal, maag, niersteen, reumatiek, slapeloosheid, spataderen, zenuwen, vernauwde bloedvaten, vermagering, waterzucht, overgang enz. enz.

Kuur voor een maand f 9,50
(verzendkosten inbegrepen)

Drogisterij

SIKKING

Barneveldstraat 5 - Haarlem - Telefoon 023-812882
Giro 190800

HOTEL DREYEROORD - OOSTERBEEK

Telefoon 085 - 333189

Het hotel waar mevrouw zich „uit" - en mijnheer zich „thuisvoelt".

Tevens Hotel-pension de „DREYERHOEVE"

Telefoon 085 - 332904 met dezelfde sfeer en verzorging

Voor bijbels, boeken en muziek

is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad

Snelle levering,

ook van de allernieuwste uitgaven

**LINDENBERG'S
BOEKHANDEL**

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM-18
Telefoon 010 - 11 16 07

PLAATST

UW ADVERTENTIE

IN „BEWAAR

HET PAND"